

Radboudumc Expertisecentrum

Hypofyse

Afscheidssymposium prof. dr. Ad Hermus

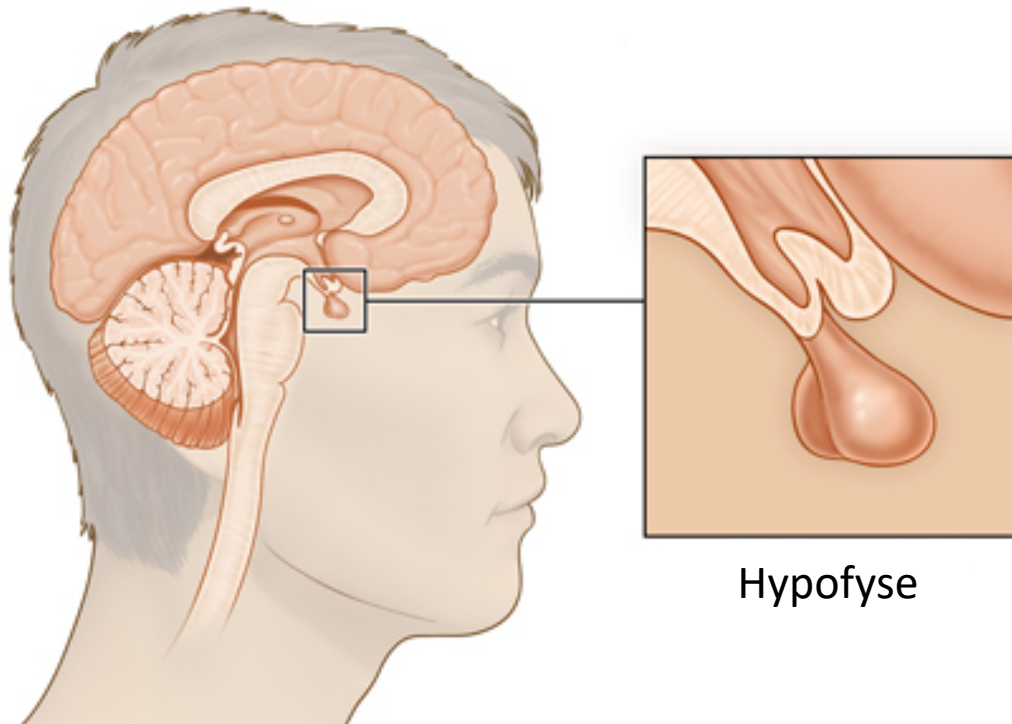
6 dec 2019

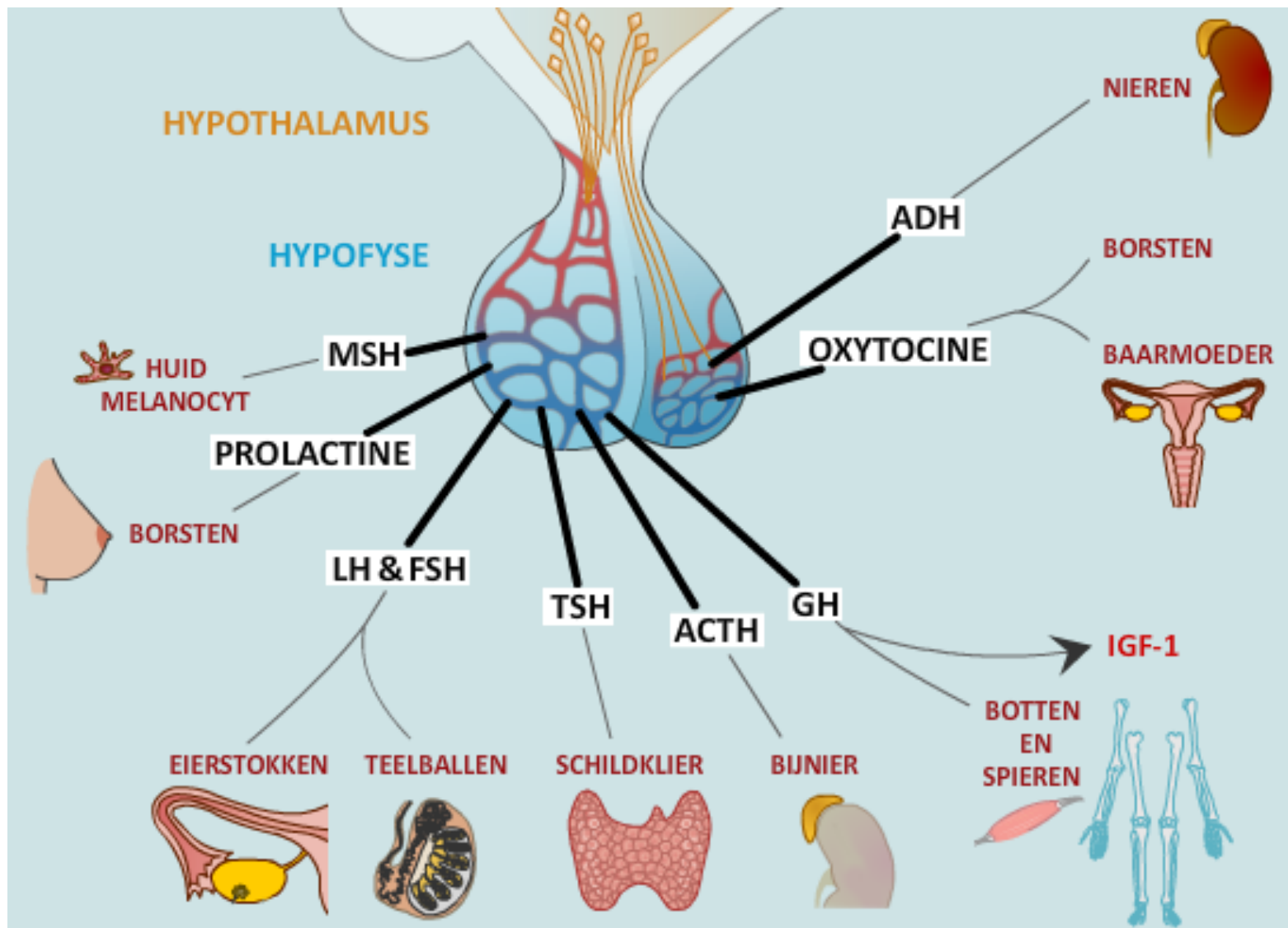
Annenienke van de Ven, internist-endocrinoloog

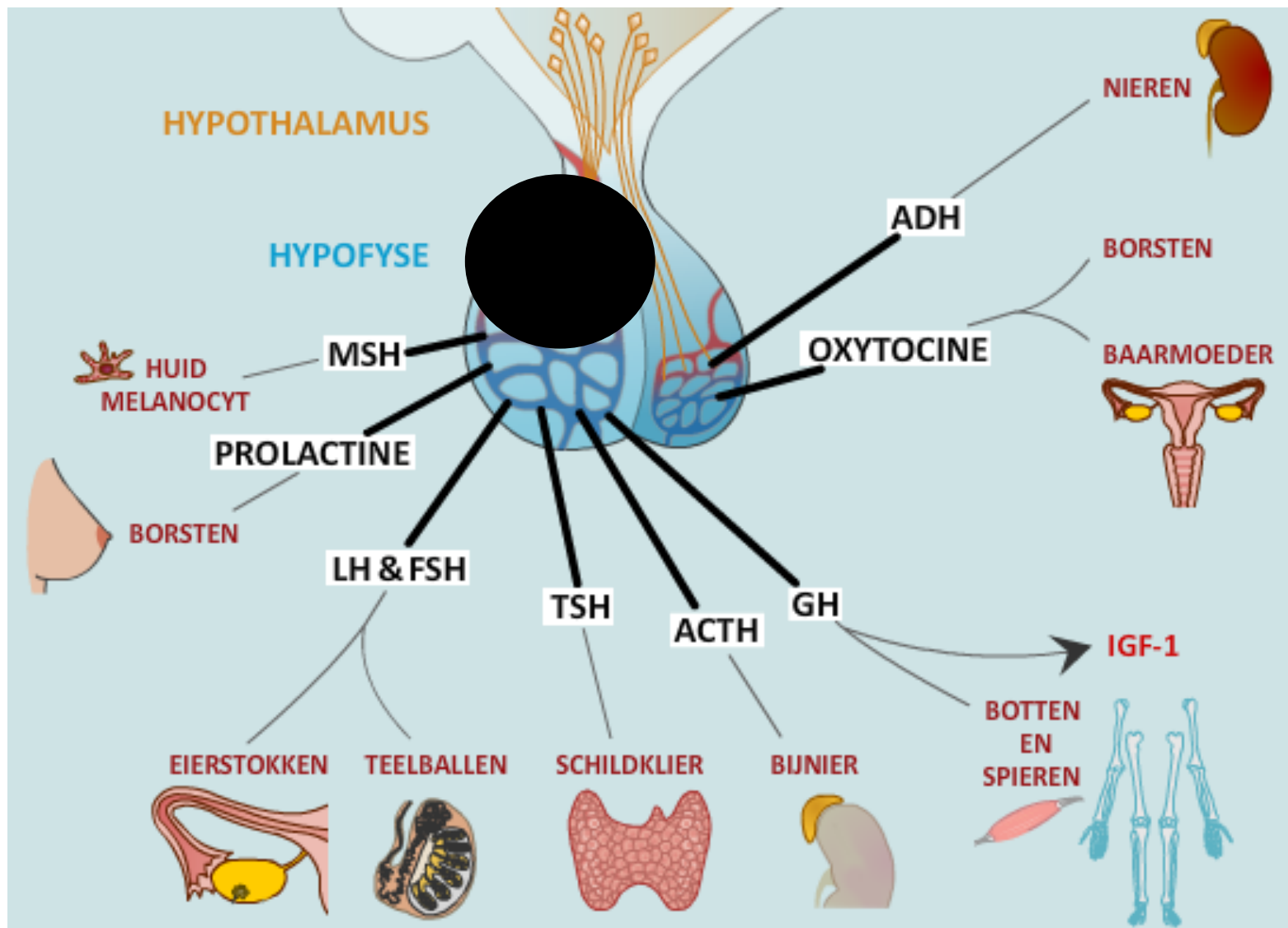
Overzicht

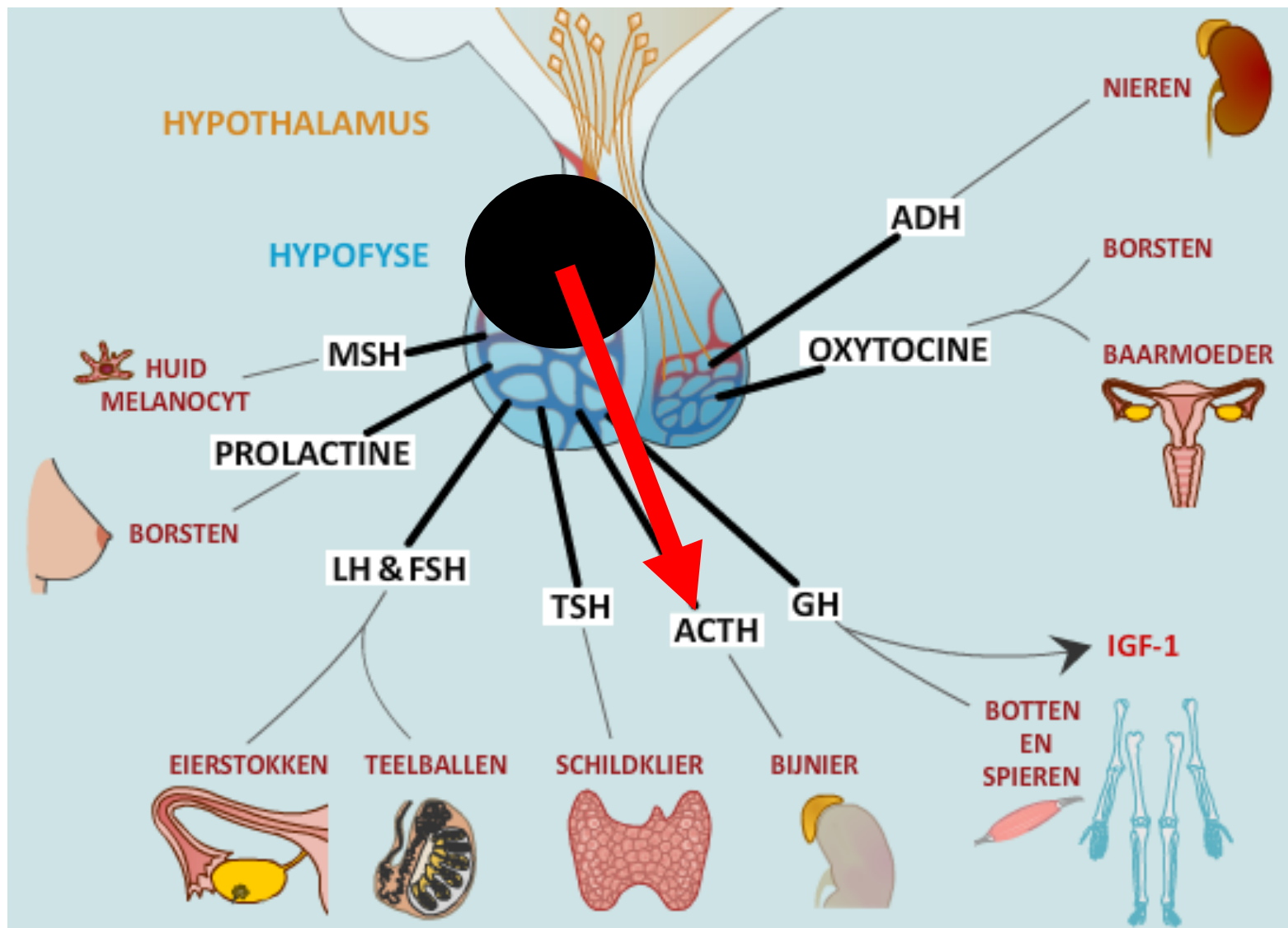
- Inleiding
- Resultaten behandeling hypofysetumoren
- Lange termijn effecten hormoonproducerende tumoren
- Ontwikkelingen in de zorg rondom hypofysepatiënten
- Blik naar de toekomst

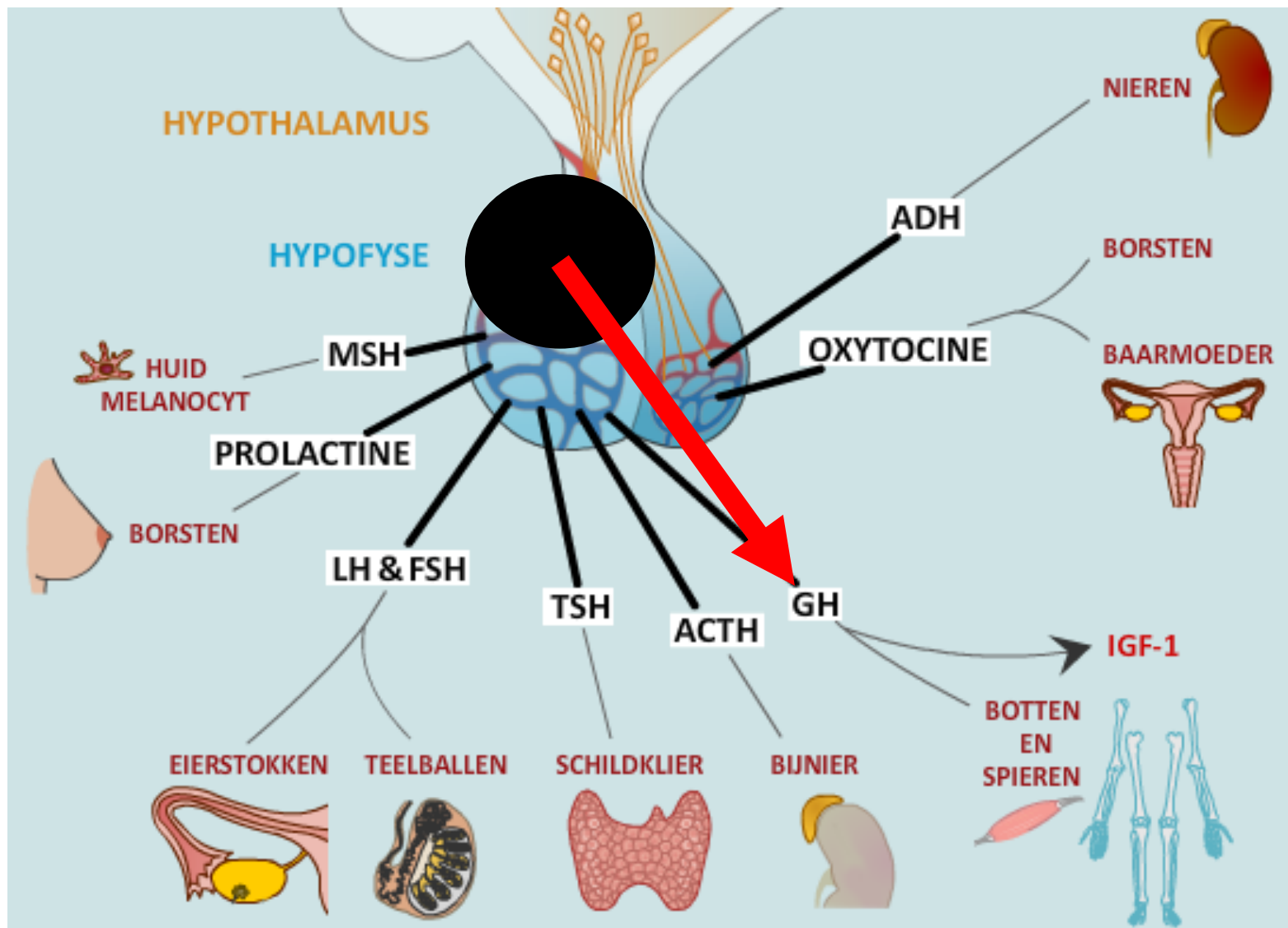
Inleiding

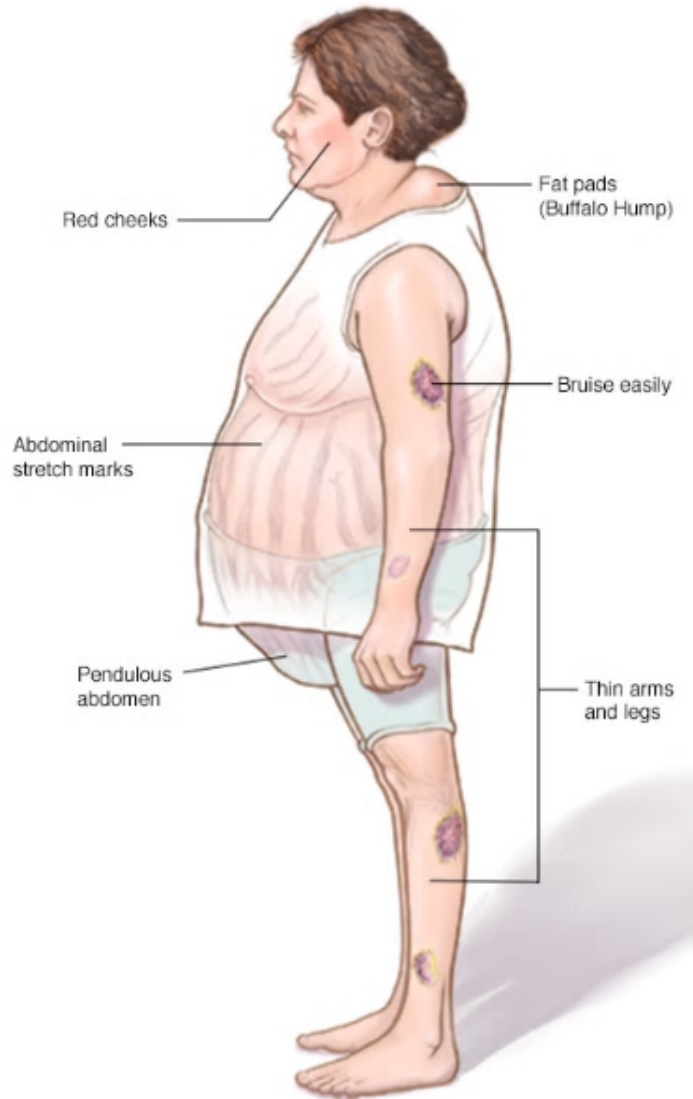

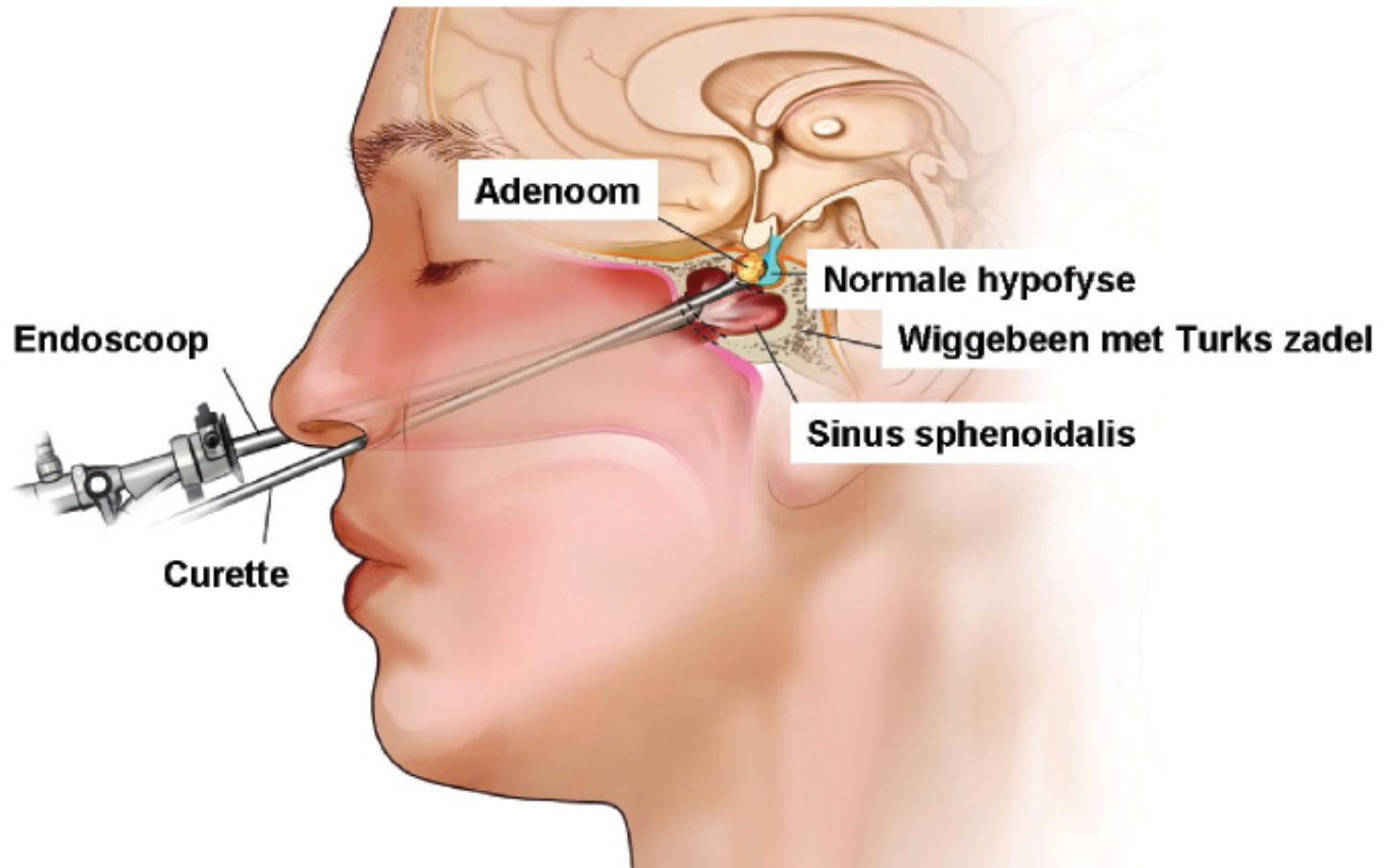

Cushing

Acromegalie

Inleiding

Onderzoek Expertisecentrum Radboudumc Hypofyse:

- Focus endocrien actieve hypofysetumoren (Cushing en acromegalie)
- Korte en lange termijn resultaten van chirurgische behandeling
- Restproblemen na langdurige genezing
- Relatie met inflammatie

Resultaten behandeling hypofysetumoren

Resultaten behandeling hypofysetumoren

Endoscopische hypofyse operaties bij Cushing patiënten:

1998-2001, 86 operaties, genezing bij:

- 60% indien geen tumor op MRI
- 83% bij microadenomen (tumoren <1cm)
- 94% bij noninvasieve macroadenomen
- 40% bij macroadenomen met invasie sinus cavernosus

[Eur J Endocrinol](#). 2013 Aug 28;169(3):329-37. doi: 10.1530/EJE-13-0325. Print 2013 Sep.

Endoscopic transsphenoidal pituitary surgery: a good and safe primary treatment option for Cushing's disease, even in case of macroadenomas or invasive adenomas.

Radboudumc

[Wagenmakers MA](#)¹, [Boogaarts HD](#), [Roerink SH](#), [Timmers HJ](#), [Stikkelbroeck NM](#), [Smit JW](#), [van Lindert EJ](#), [Netea-Maier RT](#), [Grotenhuis JA](#), [Hermus AR](#).

Resultaten behandeling hypofysetumoren

Endoscopische hypofyse operaties bij acromegalie patiënten:

1998-2007, 40 operaties, genezing bij

→ 33% 1998-2002

→ 63% 2002-2007

→ 77% 2002-2007 na exclusie resectie tbv debulking

2009-2014, 15 operaties

→ microadenomen: 80% genezing

[Acta Neurochir \(Wien\)](#), 2011 Jul;153(7):1391-9. doi: 10.1007/s00701-011-0959-8. Epub 2011 Feb 24.

Results of endoscopic transsphenoidal pituitary surgery in 40 patients with a growth hormone-secreting macroadenoma.

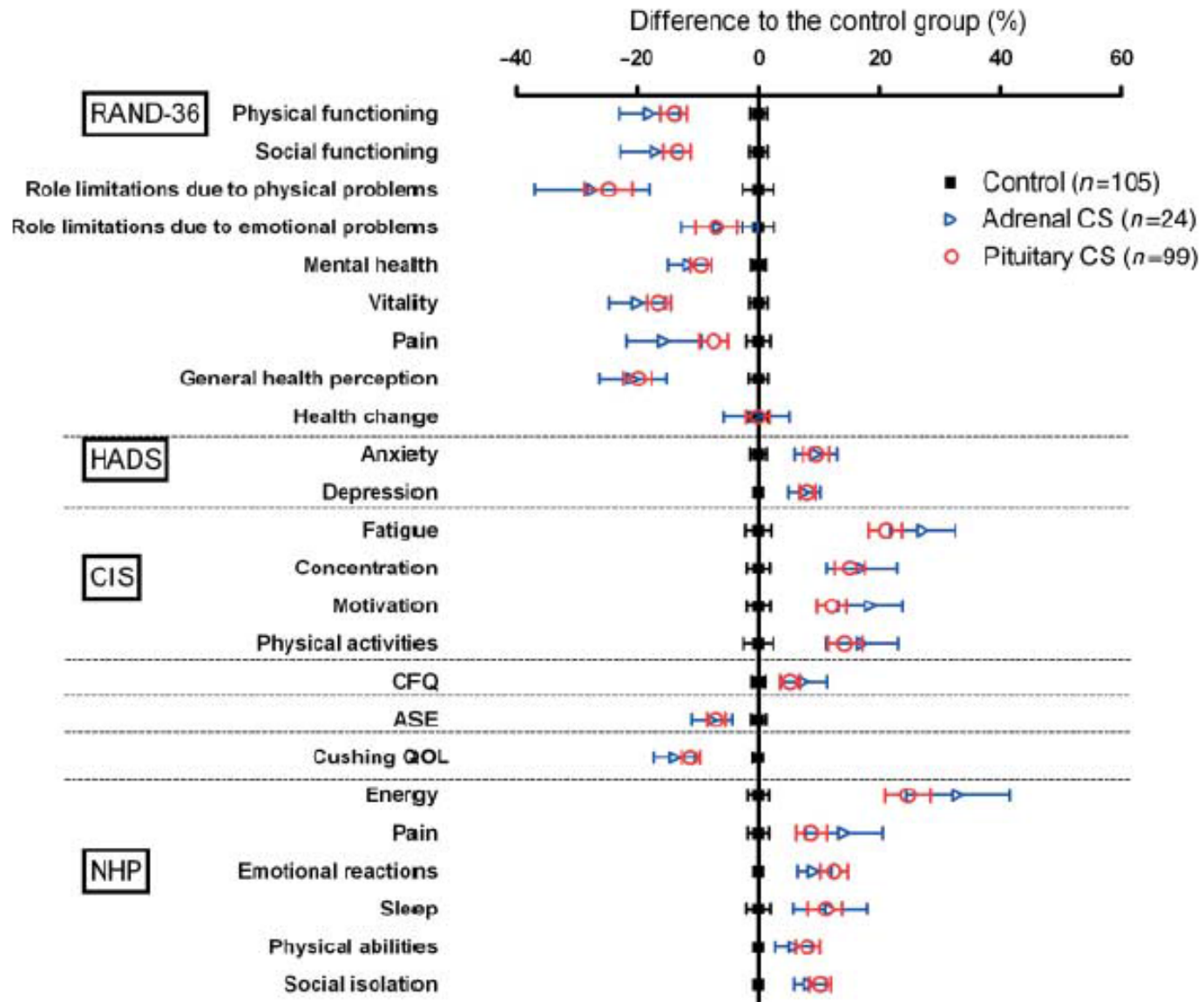
[Wagenmakers MA¹](#), [Netea-Maier RT](#), [van Lindert EJ](#), [Pieters GF](#), [Grotenhuis AJ](#), [Hermus AR](#).

Lange termijn effecten

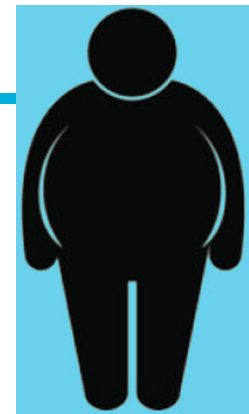
Lange termijn: Cushing

Impaired quality of life in patients in long-term remission of Cushing's syndrome of both adrenal and pituitary origin: a remaining effect of long-standing hypercortisolism?

M A E M Wagenmakers¹, R T Netea-Maier¹, J B Prins², T Dekkers¹, M den Heijer^{1,3} and A R M M Hermus¹

Lange termijn: Cushing

Clin Endocrinol (Oxf). 2015 Feb;82(2):180-7. doi: 10.1111/cen.12639. Epub 2014 Dec 4.

Persistent centripetal fat distribution and metabolic abnormalities in patients in long-term remission of Cushing's syndrome.

Wagenmakers M¹, Roerink S, Gil L, Plantinga T, Smit J, Netea-Maier R, Hermus A.

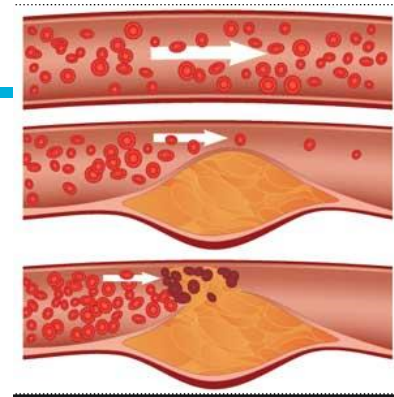
Obesity (Silver Spring). 2017 Aug;25(8):1369-1374. doi: 10.1002/oby.21887. Epub 2017 Jun 8.

Increased Adipocyte Size, Macrophage Infiltration, and Adverse Local Adipokine Profile in Perirenal Fat in Cushing's Syndrome.

Roerink SHPP¹, Wagenmakers MAEM¹, Langenhuisen JF², Ballak DB¹, Rooijackers HMM¹, d'Ancona FC², van Dielen FM³, Smit JWA¹, Plantinga TS¹, Netea-Maier RT¹, Hermus ARMM¹.

Lange termijn: Cushing

J Clin Endocrinol Metab. 2016 Nov;101(11):4142-4150. Epub 2016 Aug 23.

Vascular Health in Patients in Remission of Cushing's Syndrome Is Comparable With That in BMI-Matched Controls.

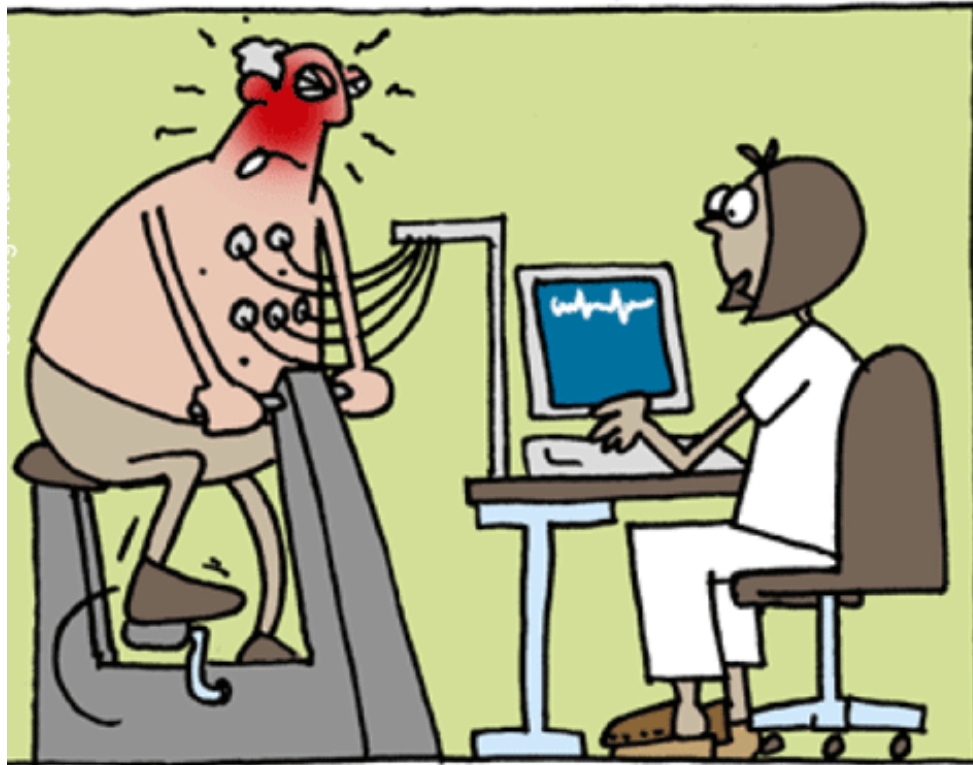
Wagenmakers MA¹, Roerink SH¹, Schreuder TH¹, Plantinga TS¹, Holewijn S¹, Thijssen DH¹, Smit JW¹, Rongen GA¹, Pereira AM¹, Wagenmakers AJ¹, Netea-Maier RT¹, Hermus AR¹.

Endocrine. 2016 Jul;53(1):63-70. doi: 10.1007/s12020-016-0883-z. Epub 2016 Feb 13.

Glucocorticoid receptor polymorphisms modulate cardiometabolic risk factors in patients in long-term remission of Cushing's syndrome.

Roerink SH¹, Wagenmakers MA², Smit JW², van Rossum EF³, Netea-Maier RT², Plantinga TS², Hermus AR².

Lange termijn: Cushing

Decreased aerobic exercise capacity after long-term remission from Cushing's syndrome: exploration of mechanisms.

SHPP Roerink, MS Cocks, MAEM Wagenmakers, RP Rodighiero, JA Strauss, SO Shepherd, TS Plantinga, DHJ Thijssen, MTE Hopman, AM Pereira, JWA Smit, AJM Wagenmakers, RT Netea-Maier, ARMM Hermus.

Submitted

Lange termijn: Acromegalie

Lange termijn: Acromegalie

Pituitary. 2015 Jun;18(3):366-75. doi: 10.1007/s11102-014-0583-8.

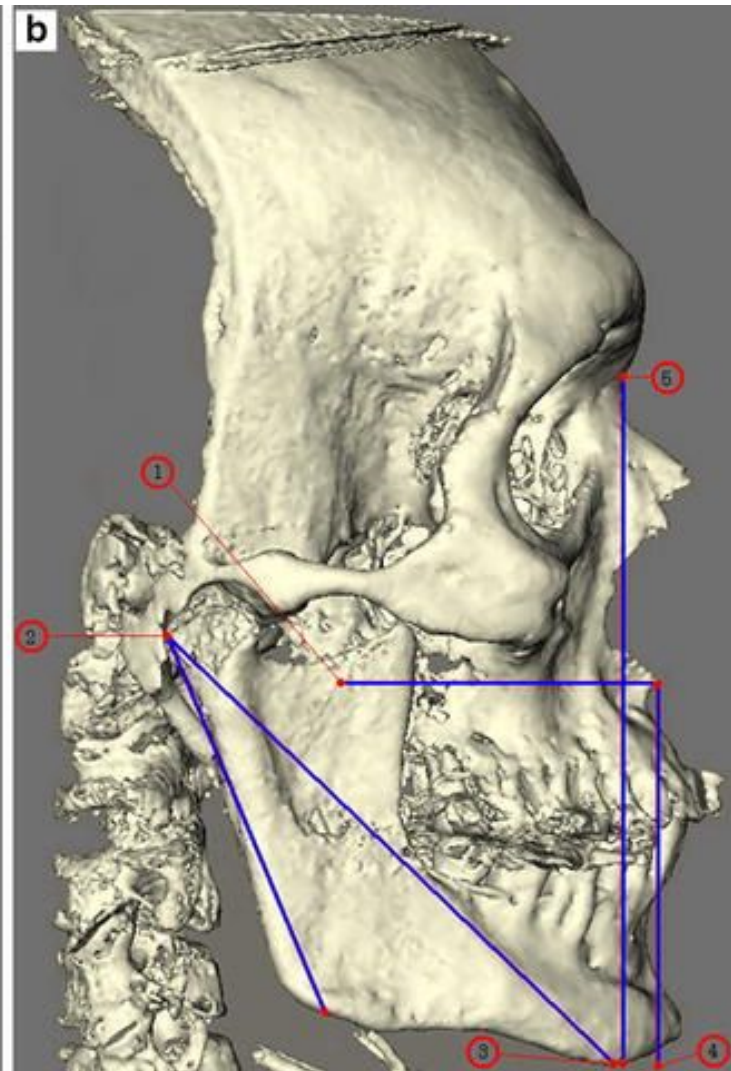
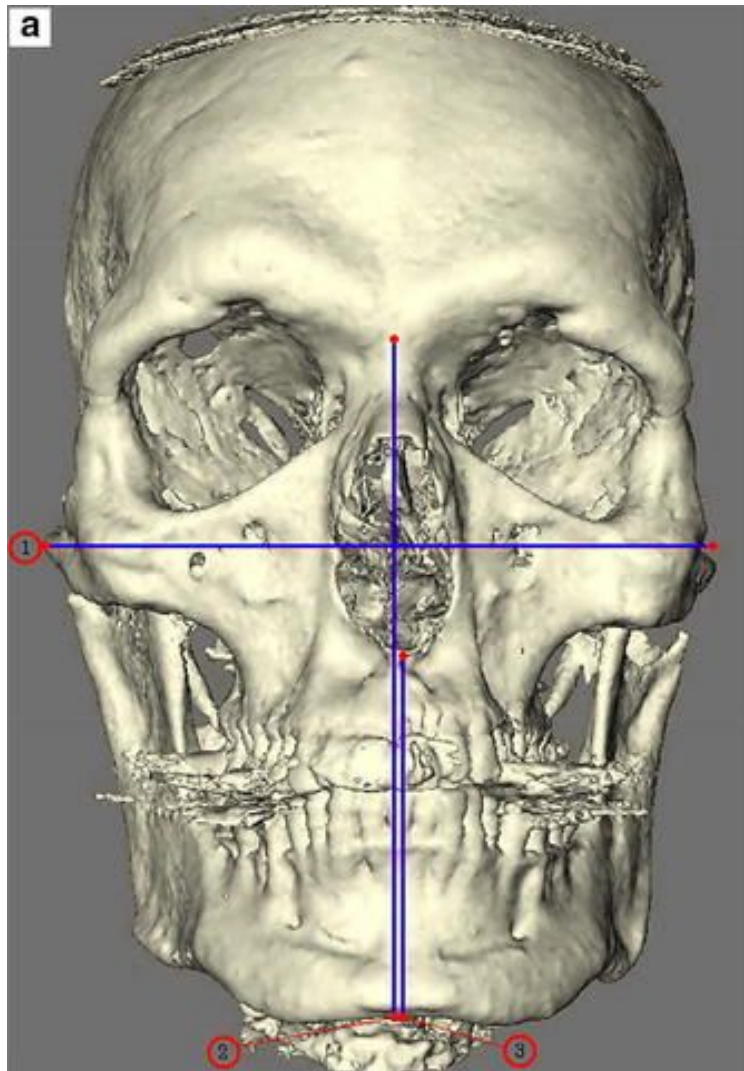
Persistent self-consciousness about facial appearance, measured with the Derriford appearance scale 59, in patients after long-term biochemical remission of acromegaly.

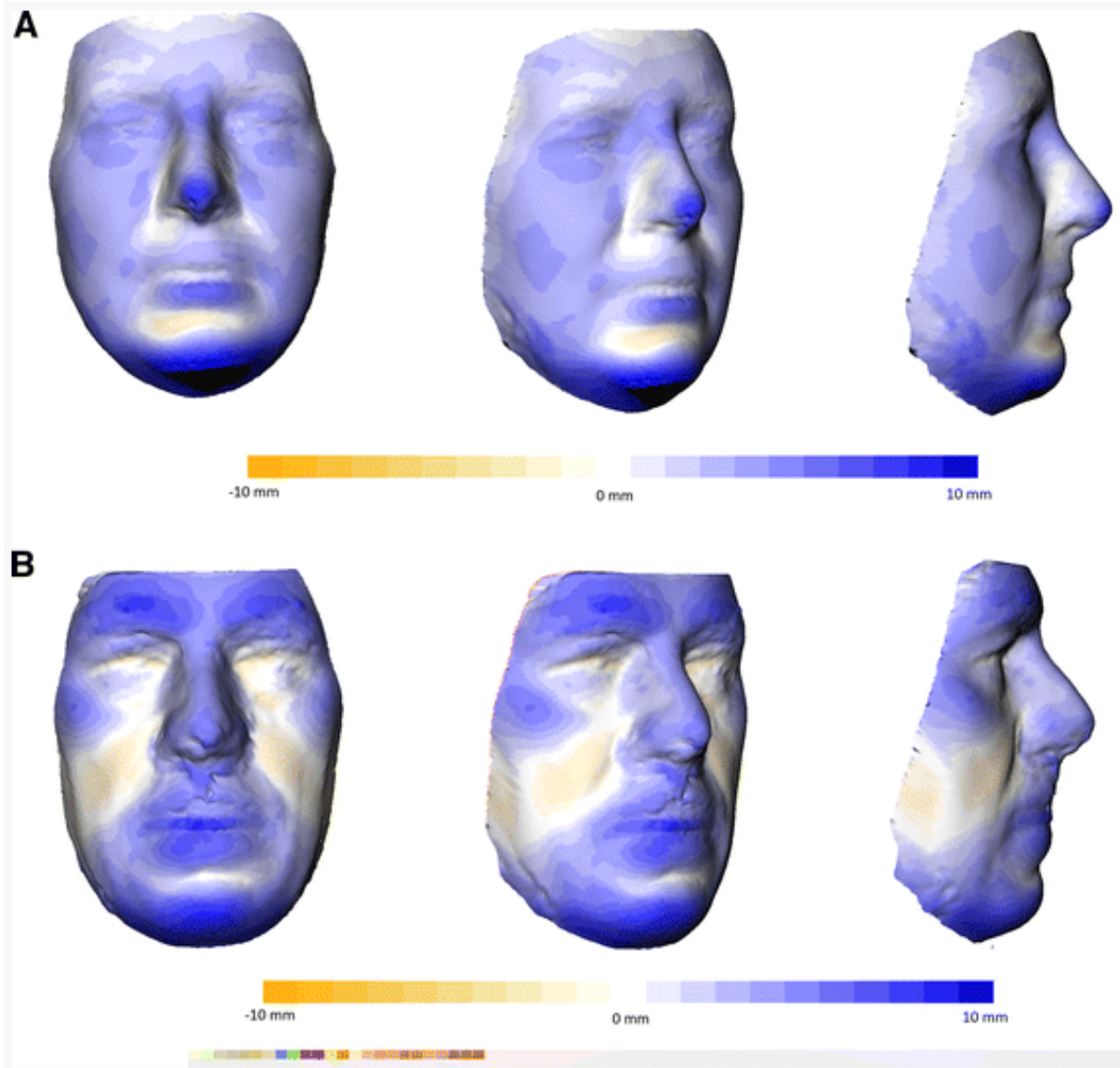
Roerink SH¹, Wagenmakers MA, Wessels JF, Sterenborg RB, Smit JW, Hermus AR, Netea-Maier RT.

Pituitary. 2015 Feb;18(1):126-34. doi: 10.1007/s11102-014-0565-x.

Three-dimensional facial analysis in acromegaly: a novel tool to quantify craniofacial characteristics after long-term remission.

Wagenmakers MA¹, Roerink SH, Maal TJ, Pelleboer RH, Smit JW, Hermus AR, Bergé SJ, Netea-Maier RT, Xi T.

Lange termijn: Acromegalie

- Slaap apnoe syndroom (OSAS)
- OSAS bij 74% (20/27) van de patiënten met acromegalie
- Na behandeling acromegalie: 69% hiervan geen OSAS meer

J Clin Endocrinol Metab. 2019 Oct 15. pii: dgz050. doi: 10.1210/clinem/dgz050. [Epub ahead of print]

The course of obstructive sleep apnea syndrome in patients with acromegaly during treatment.

Wolters TLC¹, Roerink SHPP¹, Drenthen LCA¹, van Haren-Willems JHGM², Wagenmakers MAEM¹⁻³, Smit JWA¹, Hermus ARMM¹, Netea-Maier RT¹.

Ontwikkelingen in de zorg

Ontwikkelingen in de zorg

Random hypofyse operaties:

- Verkorting opnameduur
- Steroid stress schema
- Geen blaascatheter meer tijdens operatie
- Vochtbeperking dag 5-10 na operatie

Ontwikkelingen in de zorg

Begeleiding patiënten:

- Verpleegkundig specialist Endocriene Ziekten
- Groepssessies met patiënten en partners
- Aandacht voor ziekte en arbeidsproces

Blik naar de toekomst

Blik naar de toekomst

Acromegalie:

- Stemveranderingen
- Prospectieve studie kwaliteit van leven
- Relatie IGF1, inflammatie en hart- en vaatziekten

Cushing:

- Lange termijn resultaten
- Relatie cortisol en inflammatie
- Revalidatie mogelijkheden

Blik naar de toekomst

Belang van samenwerking

- Patiënten (Hypofysestichting, bijniervereniging NVACP, BijnierNET)
- Regionaal hypofyse netwerk
- Landelijk hypofyse netwerk (NVE)
- Europees (European Reference Networks, endo-ERN)

Conclusie

- Endoscopische hypofyse operatie is veilig en effectief bij ACTH en groeihormoonproducerende hypofysetumoren.
- Na remissie van Cushing en acromegalie hebben patiënten gemiddeld een lagere kwaliteit van leven en aantoonbare nadelige gevolgen van de langdurige blootstelling aan teveel cortisol en groeihormoon in het verleden.
- Om de zorg en begeleiding van hypofysepatiënten te verbeteren is samenwerking nodig tussen alle betrokken partijen.

